

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IV./2023
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 458/2022
populárny názov	Náhrada škody - majetková ujma
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	<p>Požiadavke na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu nemôže zodpovedať všeobecné súhrnné konštatovanie (napr. „z obsahu spisu“, „obsah spisu“ a pod.) či odkaz na jednotlivé body napadnutého rozhodnutia bez toho, aby sa konajúci súd dostatočne vysporiadal i so špecifickými, avšak pre vec podstatnými námietkami strany konania.</p> <p>Vyžaduje sa, aby konajúce súdy veľmi komplexne a presvedčivo objasnili svoj myšlienkový postup pri stanovení alebo zmene sumy zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá by mala byť založená na objektívnych a rozumných dôvodoch a súčasne rešpektovala vzťah primeranosti medzi priznanou sumou a spôsobenou ujmom (utrpenými následkami) v porovnaní s inými obdobnými prípadmi.</p> <p>Z pohľadu ústavnoprávnych požiadaviek nemôže obstať postup všeobecného súdu, ktorý pristúpi k významnej redukcii sumy mimoriadneho odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia bez toho, aby presvedčivo a dôsledne ozrejmil dôvody tohto rozhodnutia, a naopak, obmedzil sa len na všeobecné úvahy o zásade primeranosti a konštatovanie, že následky pracovného úrazu sa prejavili až so značným časovým odstupom rokov.</p>
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ sa žalobou doručенou okresnému súdu domáhal proti svojmu bývalému zamestnávateľovi – obchodnej spoločnosti, zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 7 ods. 3 vyhlášky ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov. Okresný súd (v poradí druhým) rozsudkom z 29. októbra 2015 uložil žalovanému zaplatiť

	<p>sťažovateľovi sumu 155 381,83 eur a v prevyšujúcej časti jeho žalobu zamietol. O odvolaniach sťažovateľa, žalovaného a intervenienta rozhodol krajský súd v poradí tretím rozsudkom z 21. augusta 2018, ktorým v intenciách zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 195/2017 z 29. marca 2018 konanie o odvolaní sťažovateľa zastavil (I. výrok), pripustil späťvzatie žaloby o zaplatenie sumy 30 061,24 eur, v tejto časti zrušil rozsudok okresného súdu v spojení s jeho opravným uznesením a konanie v tejto časti zastavil (II. výrok), zmenil rozsudok okresného súdu v jeho vyhovujúcej časti v spojení s opravným uznesením tak, že žalobu sťažovateľa zamietol (III. výrok) a sporovým stranám ani intervenientovi nepriznal nárok na náhradu trov konania (IV. výrok).</p> <p>Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá, podal sťažovateľ dovolanie. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru</u></p> <p>Sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta ústavnoprávne deficity odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý nedostatočne alebo vôbec nereagoval na jeho zásadné dovolacie námietky, v čom vidí porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie.</p> <p>Ústavný súd sa preto zamerl na posúdenie, či kvalita odôvodnenia napadnutého uznesenia vyhovuje ústavnoprávnym požiadavkám vyplývajúcim z jeho judikatúry a či je názor dovolacieho súdu o náležitom odôvodnení rozsudku krajského súdu ústavne akceptovateľný. Po dôkladnom oboznámení sa s dôvodmi napadnutého uznesenia, ako aj so všetkými pripojenými rozhodnutiami, ktoré mu predchádzali, dospel ústavný súd k záveru, že tomu tak nie je, pokiaľ ide o posúdenie uplatneného dôvodu prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP.</p> <p>Vychádzal pritom zo zistenia, že konajúce súdy v prípade sťažovateľa zhodne považovali za plne opodstatnenú aplikáciu ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb., ktoré súdu umožňuje priznať mimoriadne zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad zákonné limity stanovené v § 7 ods. 1 a 2 vyhlášky. Dôvody hodné osobitného zreteľa videli v nezvratnom a devastačnom poškodení zdravia sťažovateľa spôsobené pracovným úrazom. Ich rozhodnutia sa však zásadne líšia pokiaľ ide o sumu, resp. konkrétny násobok sumy tohto mimoriadneho zvýšenia. Zatiaľ čo okresný súd považoval za spravodlivé a trvalému poškodeniu zdravia sťažovateľa adekvátne priznanie zvýšenia v rozsahu 80-násobku sumy bodového ohodnotenia, krajský súd dospel k záveru, že primeraným je zvýšenie v rozsahu 15-násobku bodového ohodnotenia.</p> <p>Sťažovateľ v dovolaní explicitne namietal neprimeranú moderáciu sumy odškodnenia tvrdiac, že odvolací súd dôsledne a zrozumiteľne nevysvetlil dôvody, ktoré ho k takémuto postupu viedli. S predmetnou dovolacou námietkou sa však podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd vysporiadal mimoriadne lakonicky, keď v dôvodoch namietaného uznesenia len odkázal na konkrétne body rozsudku odvolacieho súdu a konštatoval, že vytýkanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP v konaní vedenom odvolacím súdom neidentifikoval. Nielenže takáto odpoveď dovolacieho súdu nie je v takom ľudsky citlivom prípade, akým bol nepochybne prípad sťažovateľa postačujúca, ale po oboznámení sa s relevantnou časťou rozsudku krajského súdu sa s týmto jeho konštatovaním ani nie je možné stotožniť. Požiadavke na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (najvyšší súd nevynímajúc) nemôže totiž zodpovedať všeobecné súhrnné konštatovanie (napr. „z obsahu spisu“, „obsah spisu“ a pod.) či odkaz na jednotlivé body napadnutého rozhodnutia bez toho, aby sa konajúci súd dostatočne vysporiadal i so špecifickými, avšak pre vec</p>

podstatnými námietkami strany konania.

Všeobecným súdom síce príslušná právna úprava poskytuje široký priestor na úvahu o tom, aká suma mimoriadneho zvýšenia za sťaženie spoločenského uplatnenia zodpovedá po zohľadnení všetkých okolností konkrétneho prípadu zásade primeranosti, avšak použitie úvahy o takomto zvýšení kladie na konajúce súdy značné nároky. V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že ústavnému súdu z pohľadu jeho postavenia ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) rozhodne neprináleží určovať, v akej konkrétnej výške by mala byť jednotlivcovi náhrada, resp. jej zvýšenie za sťaženie spoločenského uplatnenia priznaná, avšak z ústavného prieskumu nemožno vyňať posúdenie postupu, akým konajúci súd k stanoveniu sumy odškodnenia dospel (pozri tiež Nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 350/03 z 29. 9. 2005 alebo č. k. II. ÚS 46/16 z 1. 8. 2016). Citlivosť týchto prípadov totiž vyžaduje, aby konajúce súdy veľmi komplexne a presvedčivo objasnili svoj myšlienkový postup pri stanovení alebo zmene sumy zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá by mala byť založená na objektívnych a rozumných dôvodoch a súčasne rešpektovala vzťah primeranosti medzi priznanou sumou a spôsobenou ujmom (utrpenými následkami) v porovnaní s inými obdobnými prípadmi.

Nemožno tiež opomenúť, že aj keď sú v ústavných sťažnostiach z tejto oblasti nastolené predovšetkým otázky majetkového charakteru a otázky práva na súdnu ochranu, v ich pozadí je nutné vnímať aj dôstojnosť jednotlivca (pozri napr. I. ÚS 512/2019). Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v tom, že v dôsledku zdravotných obmedzení je poškodená osoba celkom vyradená alebo sa pre ňu zhoršila možnosť uplatniť sa v spoločenskom, osobnom, rodinnom a pracovnom živote. Ide teda o kompenzáciu za zníženú kvalitu života.

V posudzovanom prípade sa však krajský súd pri zdôvodnení svojho právneho záveru o potrebe výrazne znížiť sumu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia priznanú okresným súdom v podstate obmedzil len na všeobecné úvahy o zásade primeranosti a konštatovanie, že následky pracovného úrazu sa u sťažovateľa prejavili až so značným časovým odstupom 20 rokov. Citujúc judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, krajský súd bez prijatia konkrétnych záverov akcentoval taktiež nevyhnutnosť zohľadniť výslednú absolútnu sumu, ktorá poškodenému ako náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia prináleží. Na rozdiel od najvyššieho súdu ústavný súd považuje takéto odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu aj s ohľadom na už konštatovanú tragickosť a citlivosť prípadu sťažovateľa za obzvlášť nenáležité a nepresvedčivé. Z pohľadu ústavnoprávnych požiadaviek totiž nemôže obstať postup krajského súdu, ktorý pristúpil k takej významnej redukcii sumy mimoriadneho odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia (t. j. z 80-násobku na 15-násobok bodového ohodnotenia) bez toho, aby presvedčivo a dôsledne ozrejmil dôvody tohto rozhodnutia. Krajský súd pritom nepovažoval za potrebné vykonať ani komparáciu relevantnej judikatúry v obdobných veciach, ale iba odkázal na stranu 11 svojho predchádzajúceho, a čo je potrebné zdôrazniť, (dovolacím súdom) zrušeného rozsudku z 8. júna 2016, ktorá mala takéto rozhodnutia obsahovať, čo je podľa ústavného súdu absolútne neprijateľné.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že dovolací súd si nesplnil svoju povinnosť poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa, pretože napriek už popísanému pochybeniu odvolacieho súdu v podobe ústavnoprávneho deficitu odôvodnenia jeho rozsudku posúdil dovolanie sťažovateľa v časti namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP ako neprípustné a odmietol ho. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je preto v tejto časti potrebné považovať za arbitrárne a porušujúce základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasne je potrebné zdôrazniť, že závery zjednocujúceho stanoviska R 2/2016, na ktoré sa najvyšší súd odvoláva aj vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti, už nie sú po

nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy viac aplikovateľné, ako na to ústavný súd opakovane vo svojej judikatúre upozorňuje [porovnaj napr. IV. ÚS 314/2020 (ZNaU 69/2020), IV. ÚS 158/2022, I. ÚS 22/2021, I. ÚS 243/2022].

Ústavný súd sa považuje za potrebné vyjadriť aj k námietke sťažovateľa, že najvyšší súd aproboval postup odvolacieho súdu, ktorý pri rozhodovaní neprihliadol na zmeny jeho zdravotného stavu po podaní žaloby, t. j. po 30. decembri 2005. Krajský súd v tomto smere opakovane zdôraznil možnosť zohľadniť zhoršenie zdravotného stavu sťažovateľa len do roku 2005, keďže 12. júla 2005 bol vyhotovený znalecký posudok, ktorý bol podkladom na rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo 6. februára 2012. Ďalšie výrazné zhoršenie zdravotného stavu nebolo predmetom uplatneného nároku sťažovateľa a nemohlo tak ani ovplyvniť rozhodnutie súdu o zvýšení odškodnenia. Ak najvyšší súd vyhodnotil tieto závery odvolacieho súdu za prijateľné, ústavný súd mu nemá z ústavnoprávneho hľadiska čo vytknúť. Poukaz sťažovateľa na závery zrušujúceho uznesenia dovolacieho súdu č. k. 2 Cdo 195/2017 totiž nie sú priliehavé, pretože najvyšší súd v ňom síce zdôraznil viazanosť súdu skutkovým stavom v čase vyhlásenia rozsudku podľa § 217 ods. 1 CSP, tak ako to tvrdí sťažovateľ, avšak zmätočnosť rozsudku odvolacieho súdu spočívala v nezohľadnení úhrady 26 053,07 eur Sociálnou poisťovňou, a nie ďalšej zmeny zdravotného stavu sťažovateľa po podaní jeho žaloby.

Závery o dôvodnosti ústavnej sťažnosti však nie je možné vzťahovať na tú časť rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorá sa týkala posúdenia prípustnosti dovolania namietajúceho nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V tomto smere musí ústavný súd po oboznámení sa s obsahom dovolania prisvedčiť najvyššiemu súdu, že sťažovateľ v rámci svojej dovolacej argumentácie skutočne nevysvetlil, v čom mal spočívať odklon krajského súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Sťažovateľ nešpecifikoval podľa jeho názoru nesprávne právne posúdenie veci, keďže celý obsah dovolania sa zameriava na to, že krajský súd podstatné zníženie odškodnenia primeraným spôsobom neobjasnil. Rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorých pasáže sťažovateľ vo svojom dovolaní citoval, sa taktiež týkali povinnosti konajúcich súdov svoje závery o mimoriadnom zvýšení odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia zrozumiteľne a náležite odôvodniť. Táto predostretá sťažnostná námietka preto nebola dôvodná.

S ohľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že zo strany najvyššieho súdu nebola sťažovateľovi poskytnutá ochrana v ústavou predpokladanej kvalite, pokiaľ ide o jeho rozhodnutie o dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd na tomto mieste opätovne zdôrazňuje, že jeho kasačný nález sa nedotýka časti napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší súd posudzoval prípustnosť dovolania sťažovateľa podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu

Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) vychádzal z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd po vrátení veci v ďalšom konaní sám

	vysporiadal s ochranou uvedeného práva hmotnoprávneho charakteru. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo. Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 30. júna 2020 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	Nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 350/03 z 29. 9. 2005 alebo č. k. II. ÚS 46/16 z 1. 8. 2016 IV. ÚS 314/2020 (ZNaU 69/2020), IV. ÚS 158/2022, I. ÚS 22/2021, I. ÚS 243/2022
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	rozhodnutie-odôvodnenie ujma, náhrada škody-ujma na zdraví práca, pracovný pomer-pracovný úraz dovolenie dôvody-zmätočnosť

Uznesenie:

spisová značka	I. ÚS 161/2023
populárny názov	Dedičská dohoda
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	16.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 129
analytická právna veta	Ak sťažovateľka v konaní pred okresným súdom v rámci procesnej fázy dokazovania (posudzovania správnosti nariadenia znaleckého dokazovania povereným notárom), keď ešte nie je zistená všeobecná hodnota nehnuteľností tvoriacich predmet dedičstva, žiadala od okresného súdu, aby sa vysporiadal s otázkou existencie dedičskej dohody, ktorá nebola uzatvorená spôsobom predpokladaným zákonom [§ 203 ods. 1 písm. c) CMP], nie je možné považovať za právne ani skutkovo relevantnú otázku súvisiacu s predmetom súdnej ochrany, na ktorú by musel dať okresný súd odpoveď v odôvodnení svojho rozhodnutia. Pozícia ústavného súdu nie je určená na to, aby posudzoval parciálne procesné záležitosti. Rozhodnutie procesnej povahy, akým je aj uznesenie o znaleckom dokazovaní, podrobí ústavný súd derogácii len výnimočne.
skutkový stav a základné fakty	Konanie o dedičstve po poručiteľke bolo začaté znesením okresného súdu v roku 2016. Účastníkmi dedičského konania je sťažovateľka ako dcéra poručiteľky a jej synovia, ktorých zastupuje, a dcéra poručiteľky (ďalej len „dedička“) a jej deti. Z obsahu písomného oznámenia dedičky spoločne s jej deťmi doručeného poverenému notárovi vyplýva ich zhodný súhlas s tým, aby sťažovateľke pripadli všetky úspory po poručiteľke, rovnako aj všetky parcely vo vlastníctve poručiteľky, ako aj iné hnutel'né veci. Sťažovateľka vyjadrila súhlas s uzatvorením dedičskej dohody v zmysle predmetného návrhu dedičky. Ďalším

	<p>nasledujúcim podaním dedička spolu so svojimi deťmi predložila poverenému notárovi vyjadrenie, z ktorého obsahu vyplýva späťvzatie ich návrhu na vyporiadanie dedičstva, a teda odvolanie svojho predošlého návrhu. V priebehu dedičského pojednávania súdny komisár k dosiaľ vzneseným požiadavkám a výhradám časti dedičov uviedol, že podľa jeho názoru dedičia dosiaľ neuzavreli dohodu o vyporiadaní dedičstva, a preto dedičský súd nemohol pristúpiť k jej schváleniu.</p> <p>Poverený notár vydal uznesenia z 24. novembra 2021, ktorými nariadil vo veci znalecké dokazovanie na účel určenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností ku dňu smrti poručiťky a dedičkám uložil povinnosť zložiť preddavky na trovy znaleckého dokazovania. Sťažovateľka podala v zákonnej lehote proti všetkým uzneseniam odvolanie. Po preskúmaní odvolania dospel okresný súd k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, a preto potvrdil odvolaním napadnuté uznesenia a žiadnemu z účastníkom nepriznal nárok na náhradu odvolacieho konania.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>K namietanému porušeniu práv napadnutými uzneseniami okresného súdu prostredníctvom povereného notára z 24. novembra 2021:</u></p> <p>V súvislosti s namietaným porušením práv uzneseniami okresného súdu prostredníctvom povereného notára ústavný súd konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenia vydané prostredníctvom povereného notára z 24. novembra 2021, keďže ich už preskúmal (na základe podaného odvolania sťažovateľky) okresný súd, ktorý bol oprávnený podľa § 73 ods. 1 CMP poskytnúť ochranu právam sťažovateľky. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutým uzneseniam okresného súdu prostredníctvom povereného notára z 24. novembra 2021 odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.</p> <p><u>K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu z 11. januára 2023</u></p> <p>Ústavný súd hneď v úvode upriamuje pozornosť na predmet ústavnoprávneho prieskumu, ktorým je uznesenie okresného súdu potvrdzujúce rozhodnutia povereného notára o nariadení znaleckého dokazovania a uloženia preddavkovej povinnosti účastníkom konania. Uvedené rozhodnutie okresného súdu nie je rozhodnutím vo veci samej (§ 203 CMP), ale rozhodnutím procesnej povahy, ktoré rieši otázku ďalšieho postupu vo fáze dokazovania, konkrétne otázku určenia hodnoty nehnuteľností, ktoré tvoria predmet dedičstva po poručiťke.</p> <p>Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľke je známa judikatúra ústavného súdu o „výsledkovom“ charaktere základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Rovnako je jej zrejma aj výnimočnosť ústavnoprávneho prieskumu právoplatného rozhodnutia, ktorým sa končí iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Ústavnoprávnu relevanciu už vo fáze tzv. nevýsledkového konania pre sťažovateľku predstavuje výrazný a nezvratný zásah okresného súdu do základných práv sťažovateľky neriešením a nezodpovedaním <i>špecifickej námietky</i> zásadného charakteru týkajúcej sa vzniku a existencie dedičskej dohody, ktorá bráni nariadeniu znaleckého dokazovania, a tým aj uloženiu povinnosti zložiť preddavok na trovy dôkazu.</p> <p>Ústavný súd tak ustálil, že hlavná sťažnostná námietka atakuje porušenie procesnej stránky práva na spravodlivý proces, a to práva na riadne odôvodnenie súdneho (procesného) rozhodnutia tým, že na svoj zásadný argument nedostala žiadnu špecifickú odpoveď. Ústavný súd viazaný návrhom skúmal, či sťažovateľkou argumentované štandardy spravodlivého súdneho konania boli v jej prípade dodržané a či sa posúdenie jej veci zároveň odrazilo aj v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní pre vec právne a skutkovo relevantných otázok,</p>

teda aj náležitom odôvodnení napadnutého uznesenia.

Po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré vysvetľuje východiskové atribúty smerujúce k potvrdeniu správnosti nariadenia znaleckého dokazovania, spĺňa predpoklady náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu s poukazom na dôkaznú situáciu v dedičskom konaní (doterajší priebeh zisťovania hodnoty predmetných nehnuteľností a dosiaľ využité možnosti určenia cien nehnuteľností) korešponduje s potrebou hospodárneho a rýchleho zistenia hodnoty predmetu dedičstva pri zložitosti riešenej otázky na účel spravodlivého a zákonného konečného rozhodnutia v konaní o dedičstve, a to v miere dostatočnej na pristúpenie k nariadeniu znaleckého dokazovania.

Vzhľadom na kľúčovú sťažnostnú námietku ústavný súd konštatuje, že okresný súd nedal sťažovateľke odpoveď na otázku vzniku a existencie dedičskej dohody, avšak túto skutočnosť nepovažoval za taký zásah do práv sťažovateľky, ktorý by bol z ústavného hľadiska neospravedlňiteľný a neudržateľný.

Aj keď ústavnému súdu neprichodí nijako dopĺňať napadnuté uznesenie okresného súdu, v naznačenej súvislosti sa nad rámec zamerá na sťažovateľkou tvrdený skutkový priebeh a okolnosti, za ktorých mala vzniknúť dedičská dohoda medzi dedičmi. Optikou sťažovateľky v dedičskom konaní došlo v dôsledku návrhu dedičky, ktorý bol sťažovateľkou a jej deťmi prijatý, k vzniku hmotnoprávneho úkonu – dohode, od ktorej nie je možné bez súhlasu všetkých dedičov odstúpiť. Ústavný súd konštatuje, že ani z napadnutých uznesení okresného súdu, ani zo zápisnice o pojednávaní pred povereným notárom z 11. augusta 2021, ani z iných príloh predložených k ústavnej sťažnosti a ani zo samotnej ústavnej sťažnosti nevyplýva žiaden právne relevantný rámec a podklad na vznik a existenciu dedičskej dohody, ktorú podľa § 203 ods. 1 písm. c) CMP schvaľuje súd a ktorá nadobúda platnosť a účinnosť právoplatným schválením súdu (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/151/2018).

Aj zo systematického hľadiska je potrebné si uvedomiť, že určenie všeobecnej hodnoty majetku po poručiteľovi (§ 200 CMP) predstavuje fázu dokazovania, ktorá predchádza fáze skončenia prejednávania dedičstva, výsledkom ktorej je vydanie meritórneho rozhodnutia o dedičstve (§ 203 CMP).

Ústavný súd uzatvára, že ak sťažovateľka v konaní pred okresným súdom v rámci procesnej fázy dokazovania (posudzovania správnosti nariadenia znaleckého dokazovania povereným notárom), keď ešte nie je zistená všeobecná hodnota predmetných nehnuteľností tvoriacich predmet dedičstva, žiadala od okresného súdu, aby sa vysporiadal s otázkou existencie dedičskej dohody, ktorá nebola uzatvorená spôsobom predpokladaným zákonom [§ 203 ods. 1 písm. c) CMP], (t. j. špecifickú námietku nastolenú sťažovateľkou v dedičskom konaní pred vydaním meritórneho rozhodnutia) nie je možné považovať za právne ani skutkovo relevantnú otázku súvisiacu s predmetom súdnej ochrany (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04), na ktorú by musel dať okresný súd odpoveď v odôvodnení svojho rozhodnutia.

Ústavný súd v závere zdôrazňuje, že jeho pozícia nie je určená na to, aby posudzoval parciálne procesné záležitosti. Rozhodnutie procesnej povahy, akým je aj uvedené uznesenie o znaleckom dokazovaní, podrobí ústavný súd derogácii len výnimočne (III. ÚS 357/2021). Sťažovateľka síce vyčerpala všetky dostupné prostriedky na spochybnenie procesného prostriedku nariadeného súdom, ktorým sleduje riadne zistenie hodnoty predmetných nehnuteľností tvoriacich predmet dedičstva, zároveň však spochybnované rozhodnutie okresného súdu nepredznamenáva žiadny medzitimný materiálne záväzný výsledok, ktorý by nemohol byť spochybnený v rámci opravného prostriedku vo veci samej (§ 72 ods. 1 CMP). Pôsobnosť ústavného súdu je v konaniach, akým je aj konanie

	<p>sťažovateľky podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v zásade výsledkový.</p> <p>Vychádzajúc z obmedzeného prieskumu procesných rozhodnutí ústavným súdom, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľkou prezentované pochybnosti o ústavnej udržateľnosti napadnutého procesného uznesenia okresného súdu v tvrdení o nevysporiadaní sa so vznesenou námietkou sťažovateľky nemôžu byť základom toho, aby bolo možné dospieť k záveru o porušení ústavných práv sťažovateľky. Ústavná sťažnosť je preto zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>dedič</p> <p>rozhodnutie-odôvodnenie</p> <p>rozhodnutie-procesnej povahy</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu</p> <p>legitímne očakávanie</p> <p>dokazovanie-znalecké dokazovanie</p> <p>dedenie, dedičstvo-dedičská dohoda</p>

spisová značka	I. ÚS 187/2023
populárny názov	Zabezpečovacie opatrenie
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	23.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>Pred nariadením zabezpečovacieho opatrenia súd nemusí zisťovať všetky skutočnosti, ktoré sú inak potrebné na vydanie konečného rozhodnutia vo veci samej. Uvedené vyplýva aj z prvej vety § 329 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd môže rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného (resp. zabezpečovacieho) opatrenia aj bez výsluchu a vyjadrenia strán a bez nariadenia pojednávania. Požiadavka rýchlosti prevláda nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení. Skutočnosti, z ktorých sa vyvodzuje dôvodnosť návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, nemusia byť preukázané dôkazmi. Zákon ani nepredpokladá, že by pri rozhodovaní mal súd vykonať dokazovanie. Pre nariadenie zabezpečovacieho opatrenia je postačujúce, pokiaľ sú okolnosti, z ktorých sa vyvodzuje opodstatnenosť návrhu na toto dočasné opatrenie, aspoň osvedčené. Miera osvedčenia sa riadi danou situáciou a najmä naliehavosťou jej riešenia.</p> <p>Pri posudzovaní porušenia princípu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ku ktorému dochádza nedoručením vyjadrenia účastníka konania (strany sporu) protistrane, je potrebné zohľadniť obsahový význam neoboznámeneho vyjadrenia.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Na okresnom súde sa vedie spor o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov medzi žalobcom a žalovanou sťažovateľkou. V priebehu sporu žalobca podal návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, v ktorom žiadal, aby súd zriadil záložné právo k nehnuteľnostiam, ktoré sú vo vlastníctve sťažovateľky, a to na účel zabezpečenia jeho údajnej pohľadávky vo výške 375 000 eur ako vyrovnacieho podielu v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd uznesením z 21. júna 2021 návrh žalobcu na nariadenie</p>

	<p>zabezpečovacieho opatrenia zamietol.</p> <p>Na odvolanie žalobcu krajský súd napadnutým uznesením zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie, keď zriadil záložné právo k nehnuteľnostiam tak, ako navrhol žalobca. Pred vydaním napadnutého uznesenia krajský súd listom z 23. septembra 2021 oznámil sťažovateľke, že má možnosť vyjadriť sa k odvolaniu žalobcu v lehote 10 dní od doručenia výzvy. Sťažovateľka prevzala výzvu 29. septembra 2021 a podaním doručeným krajskému súdu 12. októbra 2021 sa vyjadrila k odvolaniu žalobcu. Krajský súd v napadnutom uznesení konštatoval, že sťažovateľka sa v odvolacom konaní nevyjadrila a tvrdenia žalobcu účinným spôsobom nepoprela. Predmetné vyjadrenie sa nenachádzalo v súdnom spise v čase rozhodovania krajského súdu, ale bolo žurnalizované až dodatočne.</p> <p>Dovolacie konanie iniciované sťažovateľkou z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) bolo neúspešné, keď najvyšší súd uznesením z 20. októbra 2022 dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP, pretože nesmerovalo proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej ani proti rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Z hľadiska sťažovateľkou uplatnenej argumentácie ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie zabezpečovacieho opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv zabezpečovacím opatrením, zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú či zrušujú zabezpečovacie opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností strán sporu (spravidla) nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritórne posudzuje zabezpečovacie opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o zriadení zabezpečovacieho opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie, resp. zrušenie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných (resp. zabezpečovacích) opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (I. ÚS 50/2019, IV. ÚS 17/2019, I. ÚS 257/2019).</p> <p>Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na nariadenie či zrušenie zabezpečovacieho opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.</p> <p>V intenciách označenej judikatúry pristúpil ústavný súd k posúdeniu námietok sťažovateľky smerujúcich proti napadnutému uzneseniu krajského súdu o nariadení zabezpečovacieho opatrenia, pričom sa podrobne oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia a skúmal, či jeho odôvodnenie signalizuje potenciálnu arbitrárnosť v interpretácii a aplikácii príslušných právnych noriem v prejednávanej veci a s tým spojené možné porušenie označených ústavných práv sťažovateľky.</p> <p>Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, vyplýva, že krajský súd pred nariadením zabezpečovacieho opatrenia skúmal, či je daná existencia právneho vzťahu medzi sporovými stranami, či žalobcom tvrdené a osvedčené skutočnosti odôvodňovali potrebu neodkladnej úpravy pomerov alebo obavu z ohrozenia exekúcie v ním navrhovanom znení (princíp opodstatnenosti), či uložením požadovanej povinnosti alebo obmedzenia objektívne možno dosiahnuť ochranu, ktorej sa žalobca domáhal (princíp efektívnosti), či navrhovaným</p>

zabezpečovacím opatrením nebude vytvorený nenávratný stav a či právne účinky zabezpečovacieho opatrenia neobmedzia povinnú osobu neprímeraným spôsobom a nad nevyhnutný rozsah (princíp proporcionality). Po dôkladnom preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, aplikujúc pritom princípy a prístup ústavného súdu k posudzovaniu ústavnej súladnosti rozhodnutí všeobecných súdov o nariadení zabezpečovacieho opatrenia, ktorým sa dočasne upravujú pomery medzi stranami sporu, ústavný súd konštatuje, že závery krajského súdu nemožno považovať za ústavne neudržateľné. Krajský súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré bolo potrebné nariadiť zabezpečovacie opatrenie a zriadiť záložné právo k špecifikovaným nehnuteľnostiam. Ústavný súd vníma snahu krajského súdu eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli v priebehu tohto konkrétneho civilného sporového konania nastať, čo nepochybne je cieľom zabezpečovacieho opatrenia. Súčasne ide o dočasnú úpravu práv a povinností strán sporu, ktorá neprejudikuje rozhodnutie vo veci samej. Ústavný súd teda nezistil, že by výklad a závery, ku ktorým v napadnutom uznesení došiel, boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že krajský súd pri nariadení zabezpečovacieho opatrenia vychádzal výlučne z tvrdení žalobcu a nechal do úvahy jej vyjadrenie, ústavný súd uvádza, že pred nariadením zabezpečovacieho opatrenia súd nemusí zisťovať všetky skutočnosti, ktoré sú inak potrebné na vydanie konečného rozhodnutia vo veci samej. Uvedené vyplýva aj z prvej vety § 329 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd môže rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného (resp. zabezpečovacieho) opatrenia aj bez výsluchu a vyjadrenia strán a bez nariadenia pojednávania. Požiadavka rýchlosti prevláda nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení. Skutočnosti, z ktorých sa vyvodzuje dôvodnosť návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, nemusia byť preukázané dôkazmi. Zákon ani nepredpokladá, že by pri rozhodovaní mal súd vykonať dokazovanie. Pre nariadenie zabezpečovacieho opatrenia je postačujúce, pokiaľ sú okolnosti, z ktorých sa vyvodzuje opodstatnenosť návrhu na toto dočasné opatrenie, aspoň osvedčené. Miera osvedčenia sa riadi danou situáciou a najmä naliehavosťou jej riešenia, ktorú krajský súd nepochybne zohľadnil v čase svojho rozhodovania a dostatočne vyargumentoval.

Situácia sťažovateľky bola iná v tom, že o nariadení zabezpečovacieho opatrenia rozhodol krajský súd v konaní o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na vydanie zabezpečovacieho opatrenia, a v takom prípade relevantná právna úprava výslovne stanovuje, že sa umožní protistrane vyjadriť k odvolaniu a návrhu na nariadenie neodkladného (resp. zabezpečovacieho) opatrenia (§ 329 ods. 1 druhá veta CSP). Túto povinnosť si krajský súd nepochybne splnil. Je mu však potrebné vytknúť, že pri svojom rozhodovaní nemohol prihliadnuť na vyjadrenie sťažovateľky, pretože (z dosiaľ neznámych príčin) ho nemal k dispozícii. Takéto (zjavne neúmyselné) opomenutie nemožno podľa názoru ústavného súdu bez ďalšieho považovať za porušenie dosahujúce ústavnoprávny rozmer, ale je potrebné vyhodnotiť ho s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. Princíp kontradiktórnosti konania, ktorého porušenie sťažovateľka v tejto súvislosti naznačuje a ktorý je nesporne obsahom práva na spravodlivý proces, totiž nemožno chápať formalisticky, ale je potrebné dôsledne vyhodnotiť individuálne okolnosti situácie, na základe ktorých možno dospieť k záveru, či v konkrétnom prípade bola možnosť strany sporu zaujať stanovisko k vyjadreniu protistrany naozaj reálne zmarená a tým jej pozícia objektívne oslabená.

K tomuto materiálnemu výkladu zásady kontradiktórnosti konania sa v poslednom období priklonil i Európsky súd pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), Puškárová proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 19356/14, Nerušil proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 37016/15 a Sarkocy proti Slovensku z 22. 9. 2020, sťažnosť č. 36446/17]. Obdobne predtým ústavný súd v odlišnom stanovisku k nálezu č. k. III. ÚS 408/2016 z 18. októbra 2016 uviedol,

že pri posudzovaní porušenia princípu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ku ktorému dochádza nedoručením vyjadrenia účastníka konania (strany sporu) protistrane, je potrebné zohľadniť obsahový význam neoboznámeneho vyjadrenia (napr. rozsudok ESLP z 18. 10. 2007 vo veci Asnar proti Francúzskej republike, sťažnosť č. 12316/04; rozsudok ESLP z 3. 7. 2008 vo veci Vokoun proti Českej republike, sťažnosť č. 20728/05). Rovnaké závery prijal ústavný súd aj vo veci č. k. IV. ÚS 660/2020 z 15. decembra 2020.

Ústavný súd už viackrát vo svojich rozhodnutiach uzavrel (napr. III. ÚS 294/2020), že cieľom zabezpečovacieho opatrenia je eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli v priebehu konkrétneho civilného sporového konania nastať. Zabezpečovacím opatrením sa teda má poskytnúť rýchla ochrana porušených alebo ohrozených práv subjektu, ktorý podal návrh na jeho nariadenie. Vzhľadom na zmysel tohto procesného inštitútu sa v konaní a rozhodovaní o návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia neuplatňuje princíp kontradiktórnosti a princíp rovnosti strán sporu tak striktnie ako v konaní vo veci samej. Všeobecný súd tak nemusí pri zisťovaní rozhodujúcich skutočností dbať na všetky formality, ako to je pri riadnom procesnom dokazovaní vo veci samej, postačuje, že osvedčená skutočnosť sa mu vzhľadom na všetky okolnosti javí ako nanajvyš pravdepodobná. Uvedené platí tak na úrovni rozhodovania na súde prvej inštancie, ako aj pri rozhodovaní na súde odvolacom (III. ÚS 670/2017).

S prihliadnutím na uvedené sa ústavný súd zamerl na obsah vyjadrenia sťažovateľky k odvolaniu žalobcu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, v ktorom sťažovateľka v stručnosti uviedla informáciu o tom, že strany sporu uzavreli dohodu o zúžení rozsahu BSM týkajúcu sa (výlučne) nehnuteľností zapísaných na LV č. 5034. Ďalej uviedla iba to, že peňažná pohľadávka žalobcu vo výške 375 000 eur neexistuje, a preto neboli splnené zákonné podmienky na to, aby súd nariadil zabezpečovacie opatrenie. K navrhovanému zriadeniu záložného práva k ostatným nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 6313, LV č. 6314, LV č. 4996 a LV č. 6316, ktoré sú taktiež v jej výlučnom vlastníctve, sa sťažovateľka žiadnym spôsobom nevyjadřila. Rovnako nerozporovala ani tvrdenia žalobcu o tom, že predala motorové vozidlo patriace do BSM a že previedla vlastnícke právo k jednej z nehnuteľností; teda žiadnym spôsobom nevyvrátila, resp. nerozptýľila obavy žalobcu z ohrozenia exekúcie.

V tomto ohľade sa ústavný súd stotožňuje s názorom krajského súdu, že nebolo podstatné, či si strany sporu vymienili zúženie BSM alebo nie. Spornosť o tom, čo patrí a čo nepatrí do BSM, bude odstránená až v konaní vo veci samej po vykonanom dokazovaní, a tiež po preukázaní toho, či a čo konkrétne bolo zo spoločného majetku vynaložené na oddelený majetok jedného z manželov, resp. na majetok, ktorý je vedený výlučne v prospech len jedného z manželov. Zabezpečovacie opatrenie slúži iba na zabezpečenie peňažnej pohľadávky, pričom podmienkami, ktoré musia byť splnené na jeho nariadenie a ktoré súd pred jeho nariadením skúmal, bolo preukázanie existencie pohľadávky a dôvodnej obavy z ohrozenia exekúcie, pričom týmto premenným sa vyjadrenie sťažovateľky nevenovalo, resp. ich nespochybnilo.

Hoci by teda bolo možné dôvodne namietat čistotu procesného postupu v uvedenej veci, keď krajský súd nemal k dispozícii vyjadrenie sťažovateľky, tento postup vo svojich dôsledkoch neovplyvňuje záver ústavného súdu uvedený v predošlých bodoch, ku ktorému dospel v súvislosti s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu. Je potrebné zdôrazniť, že nie je úlohou ústavného súdu perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným dielčím procesným úkonom mal výhry. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonosť) konania pred všeobecnými súdmi. Preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústí do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu, ako postup contra legem –

	<p>protiústavnosť konania nezaloží (I. ÚS 76/2015, I. ÚS 281/2019).</p> <p>Z hľadiska posúdenia potenciálneho porušenia základných práv, ktoré sťažovateľka označila v ústavnej sťažnosti, je tiež podstatné, že o žalobe o vyporiadanie BSM okresný súd dosiaľ nerozhodol. Z toho vyplýva, že aj keď nariadením zabezpečovacieho opatrenia došlo dočasne k obmedzeniu jej práv (nie nad nevyhnutnú mieru, ako bolo vyhodnotené), je jej ako strane sporu zaručené právo na konečnú, definitívnu ochranu poskytovanú súdom rozhodnutím vo veci samej. Predpokladom pre záver o porušení základných práv a slobôd je totiž iba také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né následnou činnosťou všeobecného súdu napr. v konaní o veci samej (porov. I. ÚS 46/00, III. ÚS 406/2013). Bez významu nie je tiež skutočnosť, že ochranu sťažovateľkou označených práv poskytuje Civilný sporový poriadok a civilný súd aj možnosťou navrhnuť zrušenie zabezpečovacieho opatrenia za splnenia zákonných podmienok (§ 344 v spojení s § 334 CSP).</p> <p>Sumarizujúc uvedené, ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom namietaných práv neexistuje príčinná súvislosť takej intenzity, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	<p>Puškárová proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 19356/14, Nerušil proti Slovensku zo 7. 5. 2019, sťažnosť č. 37016/15 a Sarkocy proti Slovensku z 22. 9. 2020, sťažnosť č. 36446/17</p> <p>rozsudok ESLP z 18. 10. 2007 vo veci Asnar proti Francúzskej republike, sťažnosť č. 12316/04; rozsudok ESLP z 3. 7. 2008 vo veci Vokoun proti Českej republike, sťažnosť č. 20728/05</p> <p>IV. ÚS 660/2020</p>
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-kontradiktórnosť</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu opatrenie-zabezpečovacie</p>

spisová značka	I. ÚS 188/2023
populárny názov	Zastupovanie v súdnom spore
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	23.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Zastúpenie inou osobou ako advokátom je prípustné v ojedinelých prípadoch, <i>ad hoc</i> a jednorazovo. Ak takéto zastupovanie vykazuje prvky opakujúcej sa služby poskytovanej systematicky a pravidelne, vystavuje sa sporová strana riziku legitímneho rozhodnutia o nepripustení zastúpenia.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ ako právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a vlastnými príjmami [§ 1 v spojení s § 22 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, zastúpený sťažovateľkou – tiež právnickou osobou, ktorá je obchodnou spoločnosťou s ručením obmedzeným so 100 % majetkovou účasťou sťažovateľa, sa žalobou doručenou okresnému súdu 1. júna 2022 domáhal proti fyzickým osobám vypratania konkrétne bytu v jeho vlastníctve.

	<p>Okresný súd uznesením z 12. augusta 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol, že zastúpenie sťažovateľa sťažovateľkou nepripúšťa, keďže sťažovateľka nie je advokátom a ako splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa vystupuje v ďalších najmenej trinástich konaniach vedených okresným súdom, ktoré spolu skutkovo nesúvisia, čo zakladá domnienku, že nejde iba o jednorazovú alebo ojedinelú činnosť. Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť.</p> <p>Okresný súd uznesením z 28. novembra 2022 vydaným sudcom sťažnosť sťažovateľa zamietol ako nedôvodnú s tým, že § 89 ods. 2 CSP umožňuje súdu rozhodnúť, že zastúpenie zástupcom, ktorého si strana zvolila, nepripúšťa.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 12. augusta 2022</u></p> <p>Proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť (§ 239 ods. 1 CSP). O sťažnosti rozhodne súd prvej inštancie (§ 248 CSP). Takúto sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu z 12. augusta 2022 sťažovateľ podal a okresný súd o nej rozhodol uznesením z 28. novembra 2022.</p> <p>Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa námietky porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 12. augusta 2022 odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].</p> <p><u>K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 28. novembra 2022</u></p> <p>Strana sa môže dať v súdnom spore zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí (§ 89 ods. 1 prvá veta CSP). Zástupcom môžu byť v zásade tri subjekty – ktorákoľvek osoba spôsobilá na riadne zastupovanie (tzv. všeobecný zástupca, napr. rodinný príslušník, priateľ a pod.), advokát (ktorý môže vykonávať advokáciu jednak samostatne, ale aj v združení spolu s inými advokátmi ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti, ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným) a právnická osoba s osobitnými úlohami vo vzťahu k ochrane práv tzv. slabšej strany, a to právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa (§ 291 CSP – spotrebiteľské spory), právnická osoba, ktorej cieľom alebo predmetom činnosti je ochrana pred diskrimináciou (§ 308 CSP – antidiskriminačné spory) a odborová organizácia (§ 317 CSP – individuálne pracovnoprávne spory).</p> <p>Zákonodarca pri zastúpení sporovej strany jednoznačne preferuje zastúpenie advokátom, čo vyplýva priamo z § 89 a nasl. CSP.</p> <p>Ktorákoľvek sporová strana sa môže dať zastupovať aj inou osobou, fyzickou alebo právnickou, ak nejde o prípady povinného zastúpenia advokátom (§ 90 CSP, § 429 ods. 1 CSP) alebo o tzv. spor bez možnosti laického zastúpenia (§ 91 CSP). Súčasne sa však vystavuje riziku, že súd takéto zastúpenie nepripustí z dôvodov podľa § 89 ods. 2 CSP.</p> <p>Zo znenia zákona je evidentné, že zastúpenie inou osobou ako advokátom je prípustné v ojedinelých prípadoch, <i>ad hoc</i> a jednorazovo. Ak takéto zastupovanie vykazuje prvky opakujúcej sa služby poskytovanej systematicky a pravidelne, vystavuje sa sporová strana riziku legitímneho rozhodnutia o nepripustení zastúpenia, ako tomu bolo v tomto prípade. Navyše, je evidentné, že zástupca žalobcu nie je oprávnený na odplatné poskytovanie právnych služieb, čo vyplýva aj z jeho predmetu činnosti podľa Obchodného registra</p>

Slovenskej republiky. Odkaz na mandátnu zmluvu, podľa ktorej poskytuje neprofesionálny mandatár mandantovi služby vymedzené ako „činnosti na úseku právnej pomoci“, je teda nenáležitý a skôr môže evokovať otázky súvisiace s neoprávneným podnikaním.

Toto obmedzenie platí iba pre procesné splnomocnenie v režime Civilného sporového poriadku a nevzťahuje sa na zastúpenie podľa hmotného práva, kde si môže zastúpený bez ďalšieho zvoliť zástupcu, ktorý nie je advokátom (§ 31 a nasl. Občianskeho zákonníka).

V posudzovanom prípade nebola spornou skutočnosť, že mandátnou zmluvou v znení jej dodatku č. 3 sa sťažovateľka ako mandatár zaviazala, že pre sťažovateľa ako mandanta na jeho účet zariadi za odplatu určité obchodné záležitosti uskutočnením právnych úkonov v mene sťažovateľa alebo uskutočnením inej činnosti a sťažovateľ sa zaviazal zaplatiť sťažovateľke za to odplatu, ani skutočnosť, že sťažovateľka ako zástupkyňa sťažovateľa vystupuje vo viacerých konaniach vedených okresným súdom, ktoré spolu skutkovo nesúvisia.

Ústavný súd poukazuje na to, že mestské zastupiteľstvo je orgánom samosprávy mesta, ktoré rozhoduje o základných otázkach života mesta, pričom do jeho kompetencie patrí (aj) zriaďovať, zrušovať a kontrolovať rozpočtové a príspevkové organizácie mesta, resp. zakladať a zrušovať obchodné spoločnosti a iné právnické osoby a schvaľovať zástupcov mesta do ich štatutárnych a kontrolných orgánov, ako aj schvaľovať majetkovú účasť mesta v právnickej osobe [§ 11 ods. 4 písm. l) v spojení s § 24 ods. 1 zákona o obecnom zriadení]. Právo obce (mesta) zo svojho majetku založiť právnickú osobu (obchodnú spoločnosť) vyplýva aj z § 6 ods. 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“). Všetky právne úkony spojené s nakladaním s majetkom obce (mesta) musia mať písomnú formu, inak sú neplatné (§ 6 ods. 6 zákona o majetku obcí).

Správa majetku obce (mesta) je súhrn oprávnení a povinností správcu alebo mestskej časti k tej časti majetku, ktorú im obec (mesto) zverila (zverilo) do správy alebo ktorú správca nadobudol vlastnou činnosťou. Správca alebo mestská časť sú oprávnení a povinní majetok obce (mesta) držať, užívať na plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, brať z neho úžitky a nakladať s ním v súlade s týmto zákonom a so zásadami hospodárenia s majetkom obce (mesta); mestská časť tiež v súlade so štatútom mesta (§ 6 ods. 3 zákona o majetku obcí). Správca nemôže nadobudnúť majetok do svojho vlastníctva. Majetok, ktorý správca nadobúda, je vlastníctvom obce (mesta). Správca alebo mestská časť vykonáva právne úkony pri správe majetku obce (mesta) v mene obce (mesta). Správca alebo mestská časť koná v mene obce (mesta) pred súdmi a inými orgánmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku obce (mesta), ktorý spravuje (§ 6 ods. 4 zákona o majetku obcí). Ustanovenie § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí však nemožno vykladať tak, že správca majetku môže zastupovať obec v súdnom spore ako všeobecný zástupca na základe procesného plnomocenstva (§ 89 ods. 1 CSP).

Pre lepšie pochopenie ústavný súd dáva do pozornosti, že otázkou aktívnej vecnej legitímácie subjektu v zmysle § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí v súdnom konaní (o nároku na náhradu škody) sa zoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. 1 Cdo 86/2017 z 30. mája 2018, pričom konštatoval, že „*Obec môže svoj majetok spravovať sama, alebo sprostredkované, t. j. prostredníctvom správcu majetku obce. Správcom majetku obce v širšom význame môže byť rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia zriadená obcou/mestom podľa § 21 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy (správca majetku obce podľa osobitného predpisu). Správca majetku obce vykonáva správu zvereného majetku a je oprávnený a povinný starať sa o majetok obce, t. j. tej časti majetku, ktorú mu obec zverila do správy alebo ktorú správca nadobudol vlastnou činnosťou, užívať ho na*

plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, brať z neho úžitky, nakladať s ním v súlade so zákonom o majetku obcí a so zásadami hospodárenia s majetkom obce. To, že správca majetku obce tento majetok spravuje však neznamená, že tento majetok aj vlastní – zákon len oprávňuje správcu majetku obce na nakladanie s majetkom obce. Správca nenadobúda do svojho vlastníctva majetok obce, tento majetok nadobúda len do správy. Správca majetku obce v širšom význame (rozpočtová alebo príspevková organizácia zriadená obcou) je oprávnený nakladať s majetkom zvereným mu do jeho správy a má taktiež povinnosti podľa § 6 ods. 3 zákona o majetku obcí. Zároveň vykonáva za obec právne úkony pri správe majetku obce v mene obce. Správca majetku obce koná v mene obce pred súdmi, ako i pred inými orgánmi v tých veciach, ktoré sa týkajú majetku obce v jeho správe. Z uvedeného vyplýva, že na takéto konanie nie je potrebné osobitné plnomocenstvo, ide teda o prípad zákonného zastúpenia.“.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia dospel k záveru, že výklad a aplikácia § 89 ods. 2 CSP okresným súdom zodpovedajú ústavnému štandardu súdnej ochrany práv sťažovateľa, ktorý sa na neho obrátil so žalobou o vypratanie konkrétne špecifikovaného bytu v jeho vlastníctve spravovaného sťažovateľkou. V danej veci mal okresný súd nesporne preukázané, že sťažovateľka ako zástupca sťažovateľa ako žalobcu nie je advokátom (tzv. všeobecný zástupca) a vystupuje ako zástupca vo viacerých konaniach. Táto skutočnosť sama osebe legitimuje okresný súd na to, aby zastúpenie nepripustil v režime § 89 ods. 2 CSP. Ústavnému súdu neprináleží za daných okolností preskúmať vecnú správnosť takéhoto rozhodnutia, ktoré je v plnej kompetencii všeobecného súdu. Navyše, ani okolnosti prípadu neindikujú taký potenciálny zásah do základných práv sťažovateľa, ktorý by si vyžadoval uplatnenie kasačnej právomoci v rámci ústavnoprávneho prieskumu. Predmetné konanie nie je právoplatne skončené a záleží najmä na sťažovateľovi, či v ňom ďalej bude postupovať tak, aby okresný súd mohol vec meritórne prejednať a rozhodnúť.

Keďže medzi uznesením okresného súdu z 28. novembra 2022 a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 12. augusta 2022 a uznesením okresného súdu z 28. novembra 2022

V napadnutom konaní o vypratanie konkrétne špecifikovaného bytu vo vlastníctve sťažovateľa spravovaného sťažovateľkou sťažovateľka nemá procesné postavenie strany sporu, nebolo jej doručované rozhodnutie okresného súdu podľa § 89 ods. 2 CSP ani sa proti nemu nebránila (§ 239 ods. 1 CSP) a ani jej nevznikol ústavnoprávny nárok na to byť zástupcom.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako podanú neoprávnenou osobou [§ 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde].

Len pre úplnosť dáva ústavný súd do pozornosti, že právne služby na území Slovenskej republiky poskytujú advokáti, ako aj ďalšie fyzické osoby a právnické osoby uvedené v § 30 písm. b), c), d), e) a i) za podmienok a spôsobom ustanoveným týmto zákonom [§ 1 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“)] a že poskytované právnych služieb nie je živnosťou, pričom od 1. januára 2004 zanikli aj živnostenské oprávnenia, ktoré umožňovali

	poskytovanie právnych služieb za odmenu [§ 3 ods. 2 písm. zg) a § 80f zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov]. Z uvedených zákonných ustanovení taktiež nesporne vyplýva, že sťažovateľka, ktorá podľa zákona o advokácii (§13 – § 15) nie je, a to aj s ohľadom na predmet svojej činnosti, takou právnickou osobou, ktorá by mohla poskytovať právne služby.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 86/2017 z 30. mája 2018
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	byt-správa bytu zastúpenie, zastupovanie občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok rozhodnutie-zákonnosť

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.